

05.12.2015 in Berlin, Deutschland

Sonnenburg/Słońsk - Europejskie miejsce pamięci i nauki o prześladowaniach i ruchu oporu

13.11.2015

Empfohlen von Dr. Katarzyna Woniak

05.12.2015

Veranstaltungssprache: Deutsch

Helle Panke e. V. - Rosa-Luxemburg-Stiftung Berlin in Kooperation mit dem Internationalen Arbeitskreis zum Gedenken an die Häftlinge des KZ und Zuchthauses Sonnenburg bei der Berliner Vereinigung der Verfolgten des Naziregimes – Bund der Antifaschistinnen und Antifaschisten (VVN-BdA) e.V. und der Stiftung Haus der Demokratie und Menschenrechte

Tagungsprogramm herunterladen

Quelle (URL): <https://www.pol-int.org/de/node/3400>

Polskie miasteczko Słońsk (dawniej Sonnenburg) położone około 100 km od Berlina do dziś pozostaje niemal niezauważone w niemieckiej kulturze pamięci. A przecież ciężkie więzienie Sonnenburg, w latach 1931 – 1933 zamknięte z powodu fatalnych warunków, było jednym z wczesnych obozów koncentracyjnych początkowej fazy nazizmu w Freistaat Preußen. Nazistom służyło ono do wykluczenia opozycji z życia politycznego. Obok takich osób jak Carl von Ossietzky, Erich Mühsam i Hans Litten więziono tu głównie aktywistów partii KPD, SPD i związków zawodowych. Od kwietnia 1934 r. obiekt ten stał się ponownie ciężkim więzieniem. Tu naziści internowali europejskich bojowników ruchu oporu z terenów znajdujących się pod okupacją niemiecką. Po dekrete „Nacht und Nebel” („Noc i Mgła”) od 1942 r. do Sonnenburga trafiło ponad 1500 bojowników ruchu oporu z Europy Zachodniej i Norwegii. Setki więźniów zmarły śmiercią głodową, z wycieńczenia spowodowanego pracą przymusową lub nieudzielenia pomocy medycznej. Na krótko przed wyzwoleniem więzienia przez Armię Czerwoną, w nocy z 30 na 31 stycznia 1945 roku oddział SS wymordował 819 więźniów pochodzących z wielu krajów europejskich.

Rozprawa z historią obozu koncentracyjnego i ciężkiego więzienia Sonnenburg może otworzyć młodzieży europejską perspektywę pamięci o zbrodniach nazizmu oraz umożliwić jej dostęp do historii antyfaszystowskiego ruchu oporu w Niemczech i okupowanej Europie. Berliński oddział Stowarzyszenia VVN-

BdA czynił w ostatnich latach intensywne starania o to, by Słońsk zaczęto postrzegać jako europejskie miejsce pamięci. Międzynarodowa Grupa Robocza dla Upamiętnienia Więźniów Obozu Koncentracyjnego i Ciężkiego Więzienia Sonnenburg przy berlińskim Stowarzyszeniu Ofiar Prześladowanych przez Reżim Nazistowski (VVN-BdA) w znaczący sposób uczestniczyła w stworzeniu stałej wystawy poświęconej historii obozu koncentracyjnego i ciężkiego więzienia Sonnenburg w latach 1933-1945 w zrekonstruowanym „Muzeum Martyrologii Więźniów – **Ofiar Hitleryzmu w Słońsku/Sonnenburgu**”. Jednocześnie po raz pierwszy ukazała na ten temat niemiecka i polska publikacja. Są one owocem współpracy historyków i historyczek z Polski, Europy Zachodniej, Norwegii i Niemiec, członków rodzin byłych więźniów oraz aktywistów i aktywistek zaangażowanych politycznie w pracę pamięciową.

Kolejnym krokiem jest sprawienie, by Sonnenburg stał się miejscem pamięci i nauki dla młodzieży z Niemiec, Polski i innych krajów europejskich. Uczniowie i uczennice ze Słońska i Fürstenwalde podczas wspólnych warsztatów mieli okazję zapoznać się z historią Sonnenburga i teraźniejszością Słońska. Wyniki wspólnych poszukiwań pokazuje film, który rozpocznie konferencję. Głównym pytaniem naszej konferencji będzie zatem: w jaki sposób zainteresować młodych ludzi historią prześladowań i ruchu oporu, a tym samym próby wyciągnięcia wniosków z historii na dzień dzisiejszy. Będziemy również dyskutować o wspólnych punktach odniesienia, możliwościach i wyzwaniach europejskiej pracy w miejscach pamięci i nauki o historii nazizmu, która stawiałaby w centrum dorastające pokolenia z ich potrzebami, lękami i nadziejami na przyszłość.

Dotychczasowa i przyszła współpraca z rodzinami byłych więźniów, historykami i historyczkami oraz wszystkimi zainteresowanymi, w miejscach pamięci w Polsce, Francji, Belgii, Holandii, Norwegii, Luksemburgu i Niemczech umożliwi połączenie pamięci indywidualnej i zbiorowej z aktualnymi pytaniami na temat rozwoju społecznego w Europie: jakiego rodzaju odpowiedzialność wyrasta ze wspólnej przeszłości w konfrontacji z takimi kwestiami jak np. stosunek do uchodźców, a także rozprawa z rasizmem i ksenofobią w dyskursie o prawach człowieka w społeczeństwach europejskich?

HISTORIA I PAMIĘĆ

10:00 *dr Hans Coppi*, berliński oddział Stowarzyszenia Ofiar Prześladowanych przez Reżim Nazistowski (VVN-BdA)
Perspektywy pamięci i kultura pamięci

10:15 „Sonnenburg – Słońsk. Poszukiwanie śladów” - polsko-niemiecki film autorstwa uczniów ze Słońska i Fürstenwalde

11:00 Rozmowa z *Eweliną Wanke*, uczniami i uczennicami ze Słońska i Fürstenwalde, *Gerhardem Eichinem* (byłym dyrektorem Szkolnego Centrum Katolickiego Bernhardinum Fürstenwalde) i *Arturem Wysokińskim* (nauczycielem ze Słońska)

Moderacja: Amélie zu Eulenburg

Wyniki badań historycznych dla pracy edukacyjnej

11:40 *Christoph Gollasch*, Centrum Badań nad Antysemityzmem TU Berlin

Obóz koncentracyjny Sonnenburg: możliwości rozprawy z przeszłością z perspektywy historycznej i pedagogicznej

12:00 *Frieder Böhne*, berliński oddział VVN-BdA

Baza danych dot. obozu koncentracyjnego Sonnenburg w kontekście regionalnej pracy edukacyjnej i kultury pamięci w Brandenburgii

12:20 *Julia Pietsch*, Freie Universität Berlin

Więźniowie żydowscy w obozie koncentracyjnym Sonnenburg, antysemityzm w związku z „aresztem prewencyjnym” i terrorem politycznym

12:40 *Daniel Queiser*, berliński oddział VVN-BdA

Praca przymusowa, opór i solidarność w ciężkim więzieniu Sonnenburg – rekonstrukcja na podstawie sprawozdań więźniów

13:00 - 13:40 – Przerwa obiadowa

MIĘDZYNARODOWE PROJEKTY POŚWIĘCONE PAMIĘCI I KULTURZE PAMIĘCI

13:40 *dr Katarzyna Woniak*, Centrum Badań Historycznych (PAN): Możliwości wspólnej perspektywy europejskiej na przykładzie Sonnenburga/Słońska

14:00 *Thomas Hetzer*, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPJW)

Doświadczenia Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży jako pośrednika podczas wyjazdów młodzieży niemieckiej do miejsc pamięci w Polsce

14:20 *Magdalena Dźwigał*, Referat ds. badań naukowych w IPN Szczecin: Możliwości i wyzwania historycznej pracy edukacyjnej Instytutu Pamięci Narodowej w Polsce

14:40 *Kamil Majchrzak*, berliński oddział VVN-BdA

Doświadczenia trójstronnej pracy pamięciowej i antyrasistowskiej podczas warsztatów z młodzieżą w Buchenwaldzie

15:00 - 15:30 – Przerwa na kawę

15:30 - 17:00 DYSKUSJA PANELOWA: Międzynarodowe doświadczenia w pracy pamięciowej i pracy edukacyjnej z młodzieżą

Thomas V. H. Hagen, Stiftelsen Arkivet Kristiansand (Norwegia); *dr Laurent Thiery*, La Coupole, Centre d'Histoire et de Mémoire du Nord - Pas-de-Calais, St. Omer, (Francja); *Jan Hertogen*, Vriendenkring-Amicale Sonnenburg (Belgia); *dr Matthias Heyl*, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück (Niemcy)

Moderacja: dr Sylvia de Pasquale

Miejsce:

Sala im. Roberta Havemanna w Haus der Demokratie und Menschenrechte, Greifswalder Straße 4, 10405 Berlin – dojazd tramwajem nr 4, autobusem (linie nr 200, 124), przystanek „Am Friedrichshain”.

Konferencja Międzynarodowej Grupy Roboczej dla Upamiętnienia Więźniów Obozu Koncentracyjnego i Ciężkiego Więzienia Sonnenburg przy berlińskim Stowarzyszeniu Ofiar Prześladowanych przez Reżim Nazistowski (VVN-BdA) i stowarzyszeniu Helle Panke e.V., Fundacji Róży Luksemburg i Fundacji Haus der Demokratie und Menschenrechte.

Opłata za uczestnictwo: 7,50 euro, ze zniżką 4 euro (zawiera wyżywienie)

Prosimy o zgłoszenia drogą mailową na email: info@helle-panke.de lub telefonicznie pod numerem 0049 (0) 30 47538724, lub pocztą na adres „Helle Panke" e.V. Kopenhagener Str. 76, 10405 Berlin

Kontakt

Dr. Katarzyna Woniak
Majakowskiring 47

Telefon: Tel.: +49(30) 486 285 45

E-Mail: katarzyna.woniak@cbh.pan.pl

<https://www.pol-int.org/de/tagung/sonnenburgslonsk-europejskie-miejsce-pamieci-i-nauki-o?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1>